

Bava Kamma

Shiur 1

ב. Mishnah on

מתני'. ארבעה אבות נזיקין: השור, והבור, והמבעה, וההבער.

MISHNAH: There are four principal types of damagers: (i) the ox, (ii) the pit, (iii) the *maveh* and (iv) the fire.

לא הרי השור כהרי המבעה, ולא הרי המבעה כהרי השור.

The ox is not like the *maveh*, and the *maveh* is not like the ox.

ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים, כהרי האש שאין בו רוח חיים.

And neither of these (the ox and the *maveh*) which have a living spirit, are like the fire which does not have a living spirit.

ולא זה וזה שדרכן לילך ולהזיק, כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק.

And none of these (the ox, the *maveh* and the fire) whose way is to move and do damage are like the pit whose way is to not move and do damage.

הצד השווה שבהן - שדרכן להזיק ושמירתן עליך.

The common feature of them is that they can do damage and one is required to guard them [to prevent them from doing damage].

וכשהזיק, חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ.

And when they do damage, the one responsible is obligated to pay for the damage from the choicest of the land.

Dissecting the Mishnah

STAGE	1	2	3	4	5
Ox – שור					
Pit – בור					
<i>Maveh</i> – מבעה					
Fire – הבער					

1. The **ox** and the ***maveh*** are not the same but both have רוח חיים and are therefore...
2. ... more strict than the **fire**.
3. Yet the **ox**, ***maveh*** and the **fire** all move and do damage ...
4. ... unlike the **pit**.
5. All of them however require the owner to pay damages.

Why should something with a רוח חיים be more liable for damages?

אהל תורה, ישיבת אור אלחנן דף ד

ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים - בשטמ"ק בשם רבינו יהונתן ביאר המעליותא דרוח חיים וז"ל כלומר דכיון שאין בו רוח חיים אין בו כח להזיק אלא א"כ דבר אחר מעורב בו דהיינו הרוח המוליכה אותו, דין הוא שלא לקנוס אותו, אבל ברגל וקרן יש בהן רוח חיים וכל עת שרוצין יכולין להזיק ומשו"ה דין הוא שנקנוס אותם. ומבואר דהחסרון באש שאין בו רוח חיים הוא מפני שכח אחר מעורב בו, משא"כ ברגל וקרן שאין ההזיק תלוי בכח אחר אלא ברצונו של השור "וכל עת שרוצין יכולין להזיק". [והתוס' (ד"ה ולא זה) כתבו דהא דאש כח אחר מעורב בו אין זה חומרא אלא קולא, והמהר"ם הקשה דא"כ מדוע נקט התנא במתני' ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש, ולא נקט ולא זה וזה שאין כח אחר מעורב בהן כהרי האש, ותירץ דהיא עצמה החומרא דקתני במתני' ולא זו"ז שיש בהן רוח חיים כהרי האש].²

What make a person חייב for damages?

דרך ים, ר' מרדכי צבי צאהן בבא קמא ב. (ב)

(ב) הצד השווה שבהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך - האבן האזל (ריש הלכות נזקי ממון אות יד) חוקר אם יסוד החיוב בממון המזיק הוא מחמת פשיעתו שלא שמר וכדמשמע לישנא דמתני' לקמן ט: ובפרש"י שם או דיסוד החיוב הוא משום שהתורה חייבה כל אדם על היזק ממונו כמו על היזק גופו, אלא שאם שמר פטור משום דהוי אנוס, ובאחרונים הוכיחו מכמה דוכתי דהתורה חייבה אותו על ממונו שהזיק, ובחידושי הגרש"ר (סי' א) כתב דע"כ אין החיוב על פשיעתו שלא שמר דא"כ ליכא ארבעה אבות נזיקין אלא בכולהו מתחייב משום פשיעתו, ועוד הוכיח מהא דמי שפשע ולא שמר על שורו שלא יברח והפקיר את שורו קודם שהזיק דפטור ולא אמרינן שיתחייב על פשיעתו יעו"ש שהאריך (ואיך להוכיח ממה שיש איסור להזיק וחיוב כופר דהחיוב הוא על פשיעתו דאין הכרח שחיוב הממון הוא מחמת שעבר על האיסור ועי' בשיעורי הגר"ד זצ"ל בזה, וע"ע בקה"י סי' א שהביא המקור שיש איסור להזיק). אמנם עדיין יש לחקור אפי' אי נימא דהחיוב הוא על ממונו שהזיק מ"מ יש להסתפק אם חייב בכל גווני על נזקי ממונו והשמירה הוי "פטור" משום שאנוס או דכל החיוב על נזקי ממונו הוא רק כשלא שמר עליהם, ונפק"מ בכה"ג שיש ספק אם שמר דאם השמירה הוי "פטור" א"כ כשיש ודאי סיבה לחייב וספק פטור א"א לפוטרו אבל אם כל החיוב על ממונו הוא כשלא שמר א"כ בספק שמירה הוי ספק בעצם החיוב ופטור, ועי' בשיעורי הגר"ד זצ"ל (אות כח) שהאריך בזה ומסיק דלכו"ע בספק שמירה פטור.